

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ՀԱՆՐԱՔՎԵ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ ԵՎ ԱՆՑԿԱՑՆԵԼՈՒ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ռուսլան Մարանդյան

ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրի ասպիրանտ

Հանրաքվեի կազմակերպումն ու անցկացումը հանրային իշխանության պարտականությունն են, որոնց ոչ պատշաճ կատարումը կարող է հանգեցնել համահասարակական որոշումների կայացման գործում այդ ինստիտուտի դերի նվազմանը, որը հիմնականում դրսևորվում է ժողովրդավարության արմատավորման բացթողումներով, ժողովրդաիշխանության ինստիտուտների կարևորության թերագնահատմամբ, անմիջական ժողովրդաիշխանությունը ներկայացուցչական ժողովրդաիշխանությունից կախվածության մեջ դնելու ձգտումներով:

Հանրաքվեի կազմակերպման և անցկացման արդյունավետության ապահովման գործում էական դեր ունեն նաև օրենսդրական կարգավորումները, որոնց սոցիալ-իրավական հիմնավորվածությունը և լիարժեքությունը կարող են դառնալ հանրաքվեի արդյունավետ կիրառման գրավական՝ նպաստելով ժողովրդի կամքի բացահայտմանը և հանրային վերահսկողության գործում նրա դերի բարձրացմանը: Այս համատեքստում ուշադրության են արժանի որոշ հիմնախնդիրներ, որոնց օրենսդրական ներկայիս լուծումները չեն ապահովում հանրաքվեի արդյունավետ կազմակերպում և անցկացում:

Ընտրողների կողմից հանրաքվե նախաձեռնելու իրավունքի իրականացման համար կարևոր է հանրաքվե նշանակելու նպատակով անհրաժեշտ ստորագրությունների վավերականության ստուգումը: Այս կապակցությամբ «Տեղական հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածը (3-րդ մաս) սահմանում է. «Ստորագրությունների վավերականությունը ճշտվում է տեղական հանրաքվեի նշանակման համար անհրաժեշտ ստորագրությունների ընդհանուր թվի ոչ պակաս, քան 2 տոկոսի ընտրանքային ստուգման միջոցով»¹:

Քննարկվող խնդրի առնչությամբ ժողովրդավարական ընտրությունների խորհրդի կողմից 2006 թ. դեկտեմբերի 16-ին և «Իրավունքի միջոցով հանուն ժողովրդավարության» Եվրոպական հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Վենետիկի հանձնաժողով) կողմից 2007 թ. մարտի 17-ին ընդունված «Հանրաքվեների անցկացման խորհրդատվելի նորմերի ժողովածու»-ի «Հանրաքվեների անցկացման ուղեցույց»-ի 3-րդ բաժինը (4-րդ կետի «բ» ենթակետ) սահմանում է, որ պետք է ստուգվեն բոլոր ստորագրությունները: Իսկ նշված ժողովածուի Բացատրական հուշագրի 3-րդ բաժինը (39-րդ կետ) ամրագրում է, որ հանրաքվե անցկացնելու կապակցությամբ ժողովրդի նախաձեռնությունը չպետք է իրականացվի կամ արգելվի միայն ստորագրությունների որոշ էջերի ընտրանքային ստուգման արդյունքների հիման վրա, որոնցում կարող են պարունակվել կամ, հակառակը, չպարունակվել մեծ քանակի

¹ Տե՛ս «Տեղական հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՀՊՏ N11 (186), Հոդ. 174, 01. 04. 2002):

անվավեր ստորագրություններ, քանի որ այլ էջերում կարող են առկա լինել այդպիսիք: Ծայրահեղ դեպքում կարելի է հրաժարվել որոշ ստորագրությունների ստուգումից, եթե առկա են օրենքով պահանջվող քանակի վավեր ստորագրություններ¹: Այսինքն՝ Վենետիկի հանձնաժողովը բացառել է պատահականության գործոնի դերը ժողովրդի նախաձեռնության օրինականության գնահատման գործում: Հաշվի առնելով այս հանգամանքը՝ նպատակահարմար է «Տեղական հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «3. Հանրաքվեի ընտրատարածքային հանձնաժողովը ստուգում է բոլոր ստորագրությունների վավերականությունը, որի վերաբերյալ կազմվում է արձանագրություն: Հանրաքվեի ընտրատարածքային հանձնաժողովը կարող է չստուգել բոլոր ստորագրություններն այն դեպքում, եթե արդեն ստուգվել և վավեր են ճանաչվել տեղական հանրաքվեի անցկացման համար օրենքով նախատեսված անհրաժեշտ թվով ստորագրություններ»:

Հանրաքվե կազմակերպելու և անցկացնելու հիմնախնդիրների շարքում կարևորվում է նաև հանրաքվեի հանձնաժողովների կազմավորման կարգը, որը թույլ կտա ապահովել դրանց գործունեության անկախությունը: «Հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածը (1-ին և 2-րդ մասեր) սահմանում է, որ հանրաքվեի կենտրոնական, ընտրատարածքային և տեղամասային հանձնաժողովներն են ՀՀ ընտրական օրենսգրքով սահմանված կարգով կազմավորված համապատասխան ընտրական հանձնաժողովները²: ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 42-44-րդ հոդվածների համաձայն՝ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նախագահին և անդամներին ընտրում է ԱԺ-ն, տարածքային ընտրական հանձնաժողովի անդամներին նշանակում է կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը, իսկ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովում անդամ նշանակում են Ազգային ժողովում խմբակցություն ունեցող կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները)՝ մեկական անդամ, եթե խմբակցությունների թիվը մեծ է 4-ից, և երկուական անդամ, եթե խմբակցությունների թիվը փոքր է 5-ից, ինչպես նաև՝ համապատասխան տարածքային ընտրական հանձնաժողովը՝ երկու անդամ³:

Անդրադառնալով հանրաքվեների հանձնաժողովներին՝ «Հանրաքվեների անցկացման ուղեցույց»-ի 2-րդ բաժնի 3.1-րդ կետը («b» ենթակետ) սահմանում է, որ հանրաքվեի կազմակերպման և անցկացման նկատմամբ վարչական մարմինների կողմից անկողմնակալ վերաբերմունքի՝ ձևավորված ավանդույթների բացակայության դեպքում բոլոր մակարդակներում՝ համապետականից մինչև տեղամասային, պետք է ստեղծվեն հանրաքվեի անկախ և անկողմնակալ հանձնաժողովներ⁴: Մասնավորապես, հանրաքվեի կենտրոնական հանձնաժողովում պետք է ընդգրկվեն՝

¹ St'u Code of Good Practice on Referendums (Adopted by the Council for Democratic Elections at its 19th meeting (Venice, 16 December 2006) and the Venice Commission at its 70th plenary session (Venice, 16-17 March 2007, CDL-AD (2007)008, Strasbourg, 19 March 2007), pp. 12, 21 (Հասանելի աղբյուրը՝ [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2007\)008-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2007)008-e)):

² St'u «Հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՀՊՏ N32 (164), Հոդ. 758, 18. 10. 2001):

³ St'u ՀՀ ընտրական օրենսգրքը (ՀՀՊՏ N42 (1222), Հոդ. 456, 30. 05. 2016):

⁴ St'u Code of Good Practice on Referendums (Adopted by the Council for Democratic Elections at its 19th meeting (Venice, 16 December 2006) and the Venice Commission at its 70th plenary session (Venice, 16-17 March 2007, CDL-AD (2007)008, Strasbourg, 19 March 2007), p. 10 (Հասանելի աղբյուրը՝ տե՛ս վերևում):

ա) նվազագույնը մեկ դատավոր կամ այլ անկախ իրավաբան,
 բ) խորհրդարանում ներկայացված կամ, առնվազն, որոշ քանակի ձայներ ստացած կուսակցությունների լիազոր ներկայացուցիչները: Վերջիններս պետք է տիրապետեն ընտրությունների կազմակերպման ու անցկացման վերաբերյալ մասնագիտական գիտելիքների:

Նշված նորմում, որպես ոչ պարտադիր պայման, նախատեսվում է հանրաքվեի կենտրոնական հանձնաժողովի կազմում ներքին գործերի նախարարության ներկայացուցչի և ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների մասնակցությունը¹:

Գնահատելով ՀՀ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի, հետևաբար՝ նաև հանրաքվեի կենտրոնական հանձնաժողովի կազմավորման՝ գործող կարգի արդյունավետությունը հանձնաժողովի անկախության ապահովման տեսանկյունից՝ կարծում ենք, որ պետք է ոչ թե հաշվի առնել խորհրդարանական մեծամասնության կարծիքը, այլ խորհրդարանում ներկայացված բոլոր կուսակցություններին հնարավորության տալ՝ տվյալ հանձնաժողովի կազմում նշանակելու իրենց լիազոր ներկայացուցիչներին:

Հանրաքվեի հանձնաժողովներում կուսակցությունների հավասար ներկայացվածության սկզբունքին անդրադառնում է «Հանրաքվեների անցկացման ուղեցույց»-ի 2-րդ բաժնի 3.1-րդ կետի «ե» ենթակետը², համաձայն որի՝ քաղաքական կուսակցությունների հավասար ներկայացվածությունը կարող է հասկացվել բացարձակ կամ համամասնական հավասարության իմաստով: Այսինքն՝ բացարձակ հավասարության դեպքում բոլոր կուսակցությունները հանրաքվեի բոլոր հանձնաժողովներում պետք է ունենան հավասար թվով ներկայացուցիչներ, իսկ համամասնական հավասարության դեպքում կուսակցության ներկայացուցիչների թիվը որոշվում է ըստ խորհրդարանում կուսակցության ունեցած մանդատների քանակի:

Մեր կարծիքով, առաջնությունը պետք է տրվի բացարձակ հավասարության սկզբունքին, քանի որ խորհրդարանում մեծամասնություն ունեցող կուսակցության (կուսակցությունների) անհարկի մեծ չափի ներկայացվածությունը հանրաքվեի հանձնաժողովներում կարող է խոչընդոտել հավասարակշռված որոշումների կայացումը: Իսկ համամասնական հավասարության սկզբունքը կարող է կիրառվել միայն այն դեպքում, երբ առաջին սկզբունքի կիրառմամբ հնարավոր չէ ամբողջությամբ համալրել հանձնաժողովի կազմը:

Վերը նշվածի հիման վրա նպատակահարմար է՝

1. ՀՀ Սահմանադրության 194-րդ հոդվածի 1-ին մասից հանել «հանրաքվեները» բառը:

2. ՀՀ Սահմանադրությունը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 208.1-րդ հոդվածով.

«Հոդված 208.1. Հանրաքվեի հանձնաժողովները և դրանց կազմավորման կարգը

¹ Տե՛ս նույն տեղում:

² Տե՛ս Code of Good Practice on Referendums (Adopted by the Council for Democratic Elections at its 19th meeting (Venice, 16 December 2006) and the Venice Commission at its 70th plenary session (Venice, 16-17 March 2007, CDL-AD (2007)008, Strasbourg, 19 March 2007), p. 10 (Հասանելի աղբյուրը՝ տե՛ս վերևում):

1. Հանրաքվեի հանձնաժողովներն են հանրաքվեի կենտրոնական, ընտրատարածքային և տեղամասային հանձնաժողովները:

2. Հանրաքվեի կենտրոնական հանձնաժողովը բաղկացած է 7 անդամից: Կենտրոնական հանձնաժողովի անդամներից մեկին նշանակում է Հանրապետության նախագահը, իսկ մյուս անդամներին՝ Ազգային ժողովը: Հանրաքվեի հանձնաժողովների կազմավորման մանրամասները սահմանվում են օրենքով:»:

3. «Հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1. Հանրաքվեի կենտրոնական հանձնաժողովը բաղկացած է 7 անդամից: Կենտրոնական հանձնաժողովի անդամներից մեկին նշանակում է Հանրապետության նախագահը՝ Հայաստանի Հանրապետության մարդու իրավունքների պաշտպանի առաջարկած բարձրագույն իրավաբանական կրթություն ունեցող առնվազն երկու թեկնածուներից: Կենտրոնական հանձնաժողովի մյուս անդամները նշանակվում են Ազգային ժողովում պատգամավորական տեղեր ստացած կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) կողմից՝ յուրաքանչյուր կուսակցությունից (կուսակցությունների դաշինքից) մեկ լիազոր ներկայացուցիչ նշանակվելու սկզբունքով: Եթե Ազգային ժողովում պատգամավորական տեղեր ստացած կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) թիվը գերազանցում է վեցը, ապա հանրաքվեի կենտրոնական հանձնաժողովի կազմավորմանը մասնակցում են ամենաշատ պատգամավորական տեղեր ստացած առաջին վեց կուսակցությունները (կուսակցությունների դաշինքները)՝ յուրաքանչյուրից մեկ լիազոր ներկայացուցիչ նշանակվելու սկզբունքով: Իսկ եթե Ազգային ժողովում պատգամավորական տեղեր ստացած կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) թիվը պակաս է վեցից, ապա դրանցից յուրաքանչյուրի կողմից մեկ լիազոր ներկայացուցիչ նշանակվելուց հետո թափուր տեղերը լրացվում են Ազգային ժողովում ամենաշատ պատգամավորական տեղեր ստացած կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) կողմից՝ ըստ հերթականության, յուրաքանչյուրից մեկ լիազոր ներկայացուցիչ նշանակվելու սկզբունքով՝ մինչև բոլոր տեղերի լրացումը: Կենտրոնական հանձնաժողովի անդամները նշանակվում են վեց տարի ժամկետով:»:

Առաջարկվում է հանձնաժողովների կազմավորման վերոհիշյալ կարգն օրենսդրորեն ամրագրել նաև հանրաքվեի ընտրատարածքային և տեղամասային հանձնաժողովների առնչությամբ՝ պայմանով, որ դրանց բոլոր անդամները նշանակվում են ԱԺ կողմից¹:

Հանրաքվեի արդյունավետ կազմակերպման և անցկացման համատեքստում ուշադրության են արժանի նաև հանրաքվեի անցկացումը բացառող հանգամանքները: Վերջիններս կարևորվում են հատկապես այն դեպքում, երբ ապահովում են հանրաքվեի մասնակիցների ազատ, հստակ, քաղաքական անհարկի ազդեցություններից զերծ կամքի արտահայտումը: Եվ հակառակը՝ եթե այդ հանգամանքները սահմանվում են որպես ինքնանպատակ, ապա անմիջական ժողովրդաիշխանութ-

¹ Մեր կողմից արված օրենսդրական առաջարկության նպատակը ոչ թե ՀՀ-ում հանրաքվեի առանձին հանձնաժողովների ստեղծումն է, այլ դրանց անկախության ապահովումը: Ասվածը ենթադրում է, որ համանման կարգով ձևավորված ընտրական հանձնաժողովները կարող են հանդես գալ որպես հանրաքվեի հանձնաժողովներ: Քանի որ սույն հետազոտության առարկան հանրաքվեն է, ուստի մեր առաջարկներն արվել են բացառապես այդ ինստիտուտի առնչությամբ:

յան քննարկվող ինստիտուտը զրկվում է իր առաքելությունից, ժողովրդափշխանությունը դառնում է պետական իշխանության ածանցյալ:

Այս կապակցությամբ արդիական է իր կարևորությամբ այն հարցը, թե որքանով է նպատակահարմար հանրաքվեի և ընտրությունների համաժամանակյա անցկացումը:

Քննարկվող խնդրի վերաբերությամբ «Ռուսաստանի Ղաշնության հանրաքվեի մասին» ՌԴ դաշնային սահմանադրական օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասը և 14-րդ հոդվածի 2-րդ մասն ամրագրում են, որ ՌԴ ամբողջ տարածքում միաժամանակ անցկացվող ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման ընթացքում ՌԴ քաղաքացիները չեն կարող հանդես գալ ՌԴ հանրաքվե անցկացնելու նախաձեռնությամբ¹: Անդրադառնալով հանրաքվեի և ընտրությունների համաժամանակյա անցկացմանը՝ ՌԴ սահմանադրական դատարանը 2003 թ. հունիսի 11-ի թիվ 10 որոշման մեջ նշում է, որ հանրաքվե և ընտրություններն ունեն սեփական նպատակները, ուստի դաշնային օրենսդիրը սահմանում է ինչպես ընտրությունների, այնպես էլ հանրաքվեի անցկացման ժամկետները: Քանի որ ընտրություններն ու հանրաքվեն միաժամանակ անցկացնելն օբյեկտիվորեն կարող է խոչընդոտել քաղաքացիների կամքի լիարժեք արտահայտումը և հանգեցնել անմիջական ժողովրդափշխանության այս կամ այն ձևի արդյունավետության նվազման, դաշնային օրենսդիրն իրավունք ունի ամրագրել կարգավորում, որի դեպքում հանրաքվեի նախապատրաստումը և անցկացումը չեն համընկնի ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման հետ²:

Հայաստանում հանրաքվեների և ընտրությունների միաժամանակյա անցկացման փորձը ցույց է տալիս, որ այս դեպքում անմիջական ժողովրդափշխանության քննարկվող ինստիտուտների կիրառման արդյունավետությունը էապես նվազում է: Այդ մասին է վկայում 1995 թ. հուլիսի 5-ին և 2003 թ. մայիսի 25-ին ՀՀ-ում ԱԺ ընտրություններին զուգահեռ սահմանադրական հանրաքվեների անցկացումը³: Հանրաքվեների և ընտրությունների անցկացումը կարող է համընկնել՝ հաշվի առնելով հանրաքվեով հարցի լուծման հրատապությունը: Բայց քանի որ ընտրությունների անցկացման ժամկետները, որպես կանոն, նախապես հայտնի են, ուստի հնարավոր է խուսափել նշված իրավիճակից: Ասվածը, սակայն, հայտնի պատճառներով չի վերաբերում նոր, նոր հերթական, արտահերթ ընտրություններին, ընտրության երկրորդ փուլին և վերաքվեարկությանը: Ուստի հանրաքվեների և ընտրությունների

¹ St'u Федеральный конституционный закон РФ от 28 июня 2004 года N 5-ФКЗ "О референдуме Российской Федерации" (С изменениями и дополнениями от 6 апреля 2015 г., հասանելի աղբյուրը՝ <http://base.consultant.r u/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=177645&fld=134&dst=1000000001,0&rnd=0.6037065583459571>):

² St'u Постановление Конституционного Суда РФ от 11 июня 2003 г. N 10-П "По делу о проверке конституционности Федерального конституционного закона "О внесении изменения и дополнения в Федеральный конституционный закон "О референдуме Российской Федерации" (Հասանելի աղբյուրը՝ http://cikrf.ru/law/decree_of_court/pes_10-p.html):

³ St'u Resolution 1458 (2005) on "Constitutional reform process in Armenia" (Adopted by the Parliamentary Assembly of Council of Europe on 23 June 2005 (22nd Sitting), հասանելի աղբյուրը՝ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17359&lang=en>): Հասանելի աղբյուրը նաև՝ <http://www.tert.am/am/news/2015/10/21/4referendum/1822297>; <http://www.tert.am/am/news/2015/10/22/yes-or-no/1823358>:

միաժամանակյա անցկացման արգելքը կարող է արդյունավետ լինել, եթե խոսքը վերաբերում է հերթական ընտրություններին:

Հաշվի առնելով քննարկվող խնդրի լուծման կարևորությունը՝ նպատակահարմար է՝

1. ՀՀ Սահմանադրության 208-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 1-ին մասով. «1. Հանրաքվե չի կարող անցկացվել ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ, ինչպես նաև՝ Ազգային ժողովի հերթական ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման ընթացքում»:

2. «Հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1. Հանրաքվե չի կարող անցկացվել ռազմական կամ արտակարգ դրության ժամանակ, ինչպես նաև՝ Ազգային ժողովի հերթական ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման ընթացքում»:

3. «Տեղական հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1. Տեղական հանրաքվե չի կարող անցկացվել տվյալ համայնքի տարածքում արտակարգ կամ ռազմական դրության ժամանակ, ինչպես նաև՝ Ազգային ժողովի, տվյալ համայնքի ավագանու կամ ընտրողների կողմից անմիջականորեն ընտրվող համայնքի ղեկավարի հերթական ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման ընթացքում»:

Հանրաքվեի կազմակերպման և անցկացման համար, որպես նորմատիվ երաշխիք, կարևոր է հանրաքվեի վերաբերյալ օրենսդրության կայունությունը: Այս կապակցությամբ «Հանրաքվեների անցկացման ուղեցույց»-ի 2-րդ բաժնի 2-րդ մասի «b» կետը սահմանում է, որ հանրաքվեի վերաբերյալ օրենսդրությունը նպատակահարմար է փոփոխությունների ենթարկել հանրաքվեի անցկացումից ոչ պակաս, քան մեկ տարի առաջ¹: Բերված նորմը նշված կանոնից բացառություն է նախատեսում խորհրդարանի կողմից իր իրավասության սահմաններում ընդունվող օրենքների կապակցությամբ, որի համաձայն՝ հանրաքվեի վերաբերյալ օրենսդրության կայունության ապահովման անհրաժեշտությունը չի կարող պատրվակ հանդիսանալ անմիջական ժողովրդավարության եվրոպական պատմական փորձի չափանիշներին հակասող դրույթը պահպանելու կամ միջազգային կազմակերպությունների հանձնարարականների կատարումը խոչընդոտելու համար:

Բացի այդ, քանի որ հանրաքվեի անցկացման հստակ ժամկետները շատ հազվադեպ են հայտնի լինում դրա անցկացումից մեկ տարի (կամ մեկ տարուց ավելի) առաջ, ուստի նպատակահարմար է բացառել ոչ թե հանրաքվեի վերաբերյալ օրենսդրության փոփոխության հնարավորությունը դրա անցկացմանը նախորդող տարվա ընթացքում, այլ օրենսդրական փոփոխությունների կիրառումը դրանց ընդունումից հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում, եթե կան կեղծարարության կասկածներ²:

Ընդհանուր գծերով համաձայնելով Վենետիկի հանձնաժողովի դիրքորոշմանը՝ կարծում ենք, որ խորհրդարանի կողմից հանրաքվեի վերաբերյալ օրենսդրության փոփոխությունները կարող են պարունակել քաղաքական վտանգներ՝ իրավական

¹ St'e Code of Good Practice on Referendums (Adopted by the Council for Democratic Elections at its 19th meeting (Venice, 16 December 2006) and the Venice Commission at its 70th plenary session (Venice, 16-17 March 2007, CDL-AD (2007)008, Strasbourg, 19 March 2007), p. 9 (Հասանելի աղբյուրը՝ տե՛ս վերևում):

² St'e սույն տեղում, էջ 18:

նպատակահարմարությունը փոխարինելով քաղաքական նպատակահարմարությամբ:

Նշված վտանգները կանխելու համար անհրաժեշտ է՝

1. ՀՀ Սահմանադրության 208-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 2-րդ մասով. «2. Ազգային ժողովի կողմից հանրաքվեի վերաբերյալ օրենսդրության փոփոխություններից հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում, պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների նախաձեռնությամբ հանրաքվե անցկացվել չի կարող, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ օրենսդրական փոփոխություններն ուղղված են հանրաքվեի վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցնելուն»:

2. «Հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 1.1-րդ մասով. «1.1. Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի կողմից հանրաքվեի վերաբերյալ օրենսդրության փոփոխություններից հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում, պետական մարմինների նախաձեռնությամբ հանրաքվե անցկացվել չի կարող, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ օրենսդրական փոփոխություններն ուղղված են հանրաքվեի վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցնելուն»:

3. «Տեղական հանրաքվեի մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 2.1-րդ մասով. «2.1. Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի կողմից տեղական հանրաքվեի վերաբերյալ օրենսդրության փոփոխություններից հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում, համայնքի ղեկավարի կամ համայնքի ավագանու նախաձեռնությամբ տեղական հանրաքվե անցկացվել չի կարող, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ օրենսդրական փոփոխություններն ուղղված են տեղական հանրաքվեի վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցնելուն»:

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЯ РЕФЕРЕНДУМА В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ

Руслан Марандян

Аспирант Образовательного комплекса полиции РА

Научная статья посвящена обсуждению некоторых проблем, связанных с повышением эффективности организации и проведения референдума в Республике Армения. Анализу подверглись международные и внутригосударственные правовые регулирования некоторых вопросов процесса референдума, связанных с проверкой подлинности подписей, в случае петиционного референдума, с порядком формирования комиссий референдума, обстоятельствами, исключающими проведение референдума, со стабильностью референдумного законодательства. Для решения вышеуказанной задачи в научной статье сделаны соответствующие законодательные предложения.

ACTUAL PROBLEMS OF ORGANIZATION AND CONDUCTION OF REFERENDUM IN THE REPUBLIC OF ARMENIA

Ruslan Marandyan

PhD student at Police Educational Complex of RA

Scientific article is devoted to discussion of some problems related to increase of effectiveness of organization and conduction of referendum in the Republic of Armenia. International and domestic legal regulations of some issues, related to verification of validity of signatures in case of petitionary referendum, order of formation of commissions of referendum, circumstances, excluding the conduction of referendum, stability of referendum legislation have been analysed. For solving abovementioned issue appropriate legislative proposals have been made.

Բանալի բառեր` *հանրաքվեի կազմակերպում, ստորագրությունների վավերականություն, հանրաքվեի կենտրոնական հանձնաժողով, բացարձակ հավասարություն, հանրաքվեի և ընտրությունների միաժամանակյա անցկացում, օրենսդրության կայունություն:*

Ключевые слова: *организация референдума, подлинность подписей, центральная комиссия референдума, абсолютное равенство, одновременное проведение референдума и выборов, стабильность законодательства.*

Key words: *organization of referendum, validity of signatures, central commission of referendum, absolute equality, simultaneous conduction of referendum and elections, stability of legislation.*